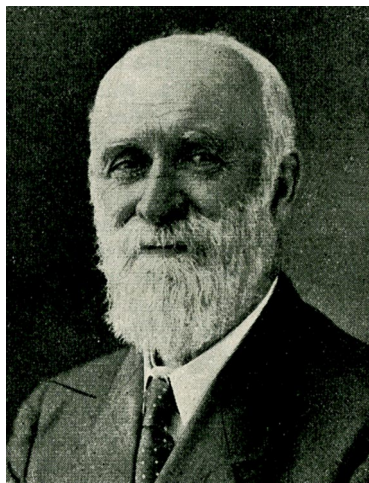

Higlett – filatelist med skämtlynne

a v Christer Brunström

Det finns filatelister som präglat sin tidsålder. En sådan samlare var tveklöst Nils Strandell som dominerade den filatelistiska scenen i Sverige under första delen av 1900-talet. År 1948 kom på Wahlström & Widstrands förlag den underbara ”I Filateliens Värld” som på sätt och vis är en memoarbok. Strandell berättar om hur han i tidig ungdom fångades av frimärkshobbyn och om några spännande samlingsområden. Han presenterar också ett antal framstående filatelister och då inte minst engelsmannen George Allen Higlett.

År 1923 besökte Nils Strandell världsutställningen i London. Där träffade han Higlett och de blev genast mycket goda vänner; en vänskap som sedan skulle bli livsviktig. Higlett hade gjort sig ett namn som en flitig publicist över olika filatelistiska ämnen men kanske var han mest känd för sina små

George Allen Higlett 1860 - 1940.

CHRISTER BRUNSTRÖM är född 1947 i Svarteberg i Bohuslän. Han är fil. mag. och har arbetat som språklärare.

Numera ägnar han sig åt publicistisk verksamhet med främst frimärken som tema. År 2007 tilldelades han diplom samt belöning ur Karl-Erik Stenbergs Minnesfond för sina insatser att fönya och utveckla filatelin.

broschyrer i vilka han på ett humoristiskt och underhållande sätt drev med olika frimärksmotiv.

Som bekant finns det i frimärkenas värld många motiv som på olika sätt är omöjliga eller felaktiga eller helt enkelt inte speciellt lyckade. Den observante Higlett roade sig med att sammanställa texter om dessa frimärken. Han gav sedan ut texterna i form av små häften och foldrar; de var alltid illustrerade med exemplar av de frimärken som var föremål för hans intresse. Ibland hade Higlett stora problem att få tag i tillräckligt många exemplar av de frimärken som behövdes; vid några tillfällen inkluderades därför en liten lapp med en uppmaning till läsaren att själv skaffa det aktuella frimärket och sedan klistra in det på rätt plats i publikationen.

Broschyerna trycktes i upplagor från runt 50 till strax över 100 exemplar. De distribuerades sedan gratis till Higletts många frimärksvänner. En av mottagarna var Nils Strandell som med tiden fick en i det närmaste komplett uppsättning av Higletts alla litterära alster.

Strandells omfattande filatelistiska bibliotek såldes 1943 till Postmuseum i Stockholm. I köpet ingick också "Higlett's booklets & leaflets". En genomgång av samlingen på Postmuseum hösten 2009 visade att samtliga 64 broschyrer finns med.

Affärsman och filatelist

George Allen Higlett föddes år 1860 i Tunbridge Wells och fick sedan sin skolning vid Philological School i Londonstadsdelen Marylebone. Efter avslutade studier arbetade Higlett inom affärslivet. Han tillbringade längre perioder i Afrika och besökte dessutom många europeiska länder. År 1890 gifte han sig med Annie Blackmore och paret bodde sedan i Muswell Hill i London.

Fram till 1890 hade Higlett varit en helavärdensamlare, något som då fortfarande var möjligt. Han började från detta år att specialisera sig på olika länder. Higlett ställde samman kollektioner av Frankrike, Grekland, Nederländerna och Storbritannien. Samlingen från Nederländerna visades på Londonutställningen år 1912.

Higletts retusch.

Han intresserade sig också för frimärken från Belgien, Colombia, Turkiet och flera andra länder. På London International Exhibition år 1923 fick Higlett guld för sin samling Turkiet. Under senare delen av sitt liv tycks Sverige ha varit den stora samlarpassionen. Higlett studerade noggrant de utvalda samlingsområdena; när han hade nått vägs ände gick han över till nästa område.

Higlett gjorde viktiga upptäckter inom svensk filateli. I Facitkatalogen hittar vi hans

namn i samband med utgåvan 3 öre Lilla Riksvapnet från 1920 (Facitnr. 139). Han hade upptäckt att minst en av märkesbilderna på tryckplåten retuscherats under tryckningen. Denna variant kallas följaktligen för "Higletts retusch". På det aktuella frimärket har den högra ytter- och innerramen förstärkts.

Det var vid denna tid inte ovanligt att man på frimärkstryckeriet förstärkte svagare partier i den färdigpräglade tryckplåten med hjälp av en stickel. På det aktuella märket känner vi till flera retuscher men det är bara Higletts upptäckt som fått katalogstatus. Originalgravyr, överföringsrulle och ett plåtpar hade tillverkats av British American Bank Note Co., Ottawa.

Higlett var även mycket aktiv inom det filatelistiska föreningslivet. Han var medlem i The City of London Philatelic Society och The Junior Philatelic Society. Higlett var också en flitig besökare på de filatelistiska kongresser som varje år hölls på olika orter runt om i Storbritannien. Han skrev ett antal icke officiella rapporter från dessa kongresser.

På många föreningsmöten var han en uppskattad föredragshållare. Det var typiskt för honom att han gärna delade med sig av sina kunskaper och synpunkter.

Att Higlett verkligen uppskattades för sina många insatser inom filatelin bevisas av att han år 1925 fick sätta sitt namn på den av The Royal Philatelic Society, London upprättade "The Roll of Distinguished Philatelists" på kongressen i Cambridge. Denna hedersbetygelse kanske närmast kan jämföras med den svenska Strandellmedaljen som delas ut till samlare som utmärkt sig inom filatelistisk forskning.

Higlett avled den 19 oktober 1940, bara några månader före sin 80:e födelsedag. I nummer 3 av *Nordisk Filatelistisk Tidsskrift* år 1941 skrev Nils Strandell en dödsruna över sin bortgångne samlarvän. Han inleder med att beklaga att det dröjt så länge med dödsbudet vilket naturligtvis hängde samman med den bristfälliga postgången under världskriget. I texten berättar Strandell att Higlett

upptäckt förekomsten av två originalgravyrer till 5 öre Stående Lejon från 1920-1921.

Artiklar i tidskrifter

Under en lång rad av år publicerades 14 artiklar av G. A. Higlett i nordiska frimärkstidningar. Den första kom 1914 i *Svensk Filatelistisk Tidskrift* och behandlade den (då) moderna franska frimärksutgivningen. Här tar Higlett upp de olika frimärksutgåvorna från 1875 till 1907. Det är en grundlig redogörelse med information om motivens ofta mytologiska bakgrund, trycktekniska detaljer och mycket annat. Bland annat förklarar han uppkomsten av varianterna "N under B" och "N under U" i utgåvan "Fred och Handel" som började utges år 1876. I den nästan åttasidiga artikeln ger Higlett många bevis på omfattande filatelistiska kunskaper. Som modern läsare frapperas man av att det inte förekommer en enda illustration. Artikeln hade ursprungligen publicerats i *Philatelic Journal of Great Britain* vilken Higlett var en flitig skribent.

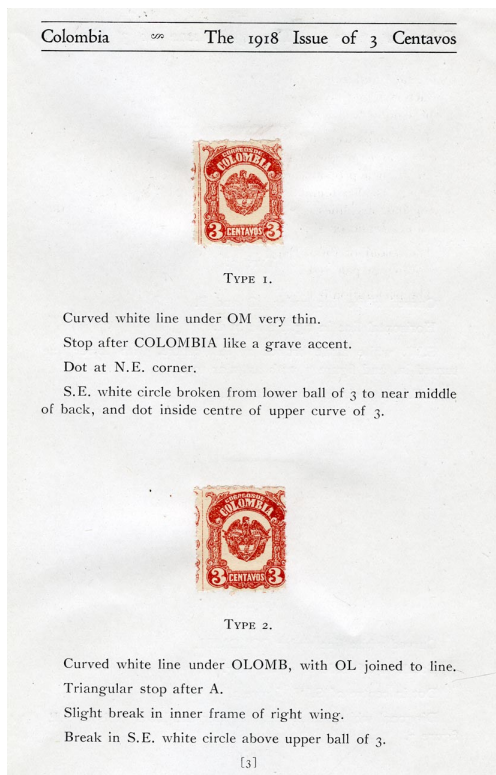
Det blev sedan ett uppehåll till 1922 då *Nordisk Filatelistisk Tidsskrift* införde en artikel av Higlett om de färgade papperen på de brittiska kolonialfrimärkena. Han inleder med att redovisa vilka valörer som tryckts på gult, grönt, blått respektive rött papper. Uppenbarligen förekom svårigheter med leveranserna av de olika papperssorterna varför det uppstod ett antal varianter som Higlett gör sitt bästa för att reda ut.

Fram till 1932 kom det ytterligare nio artiklar i denna tidskrift. I *SFT* publicerades totalt fyra artiklar. Flertalet artiklar handlade om svenska frimärken. I en artikel, publicerad år 1924, beskriver han utförligt typ I och typ II av fem öre Stående Lejon från 1920. Han uppmanar också sina läsare att noggrant studera de moderna svenska utgåvorna.

Higlett skrev även om frimärken från Colombia, Guldkusten, Irland och Malta. Artikeln om Irland handlade om den unga republikens provisoriska utgåvor år 1922. Från Malta var det emissionerna med Edwards porträtt som intresserat Higlett.

Colombias 3 centavos från 1918 hade tilldragit sig Higletts stora intresse. Han hade upptäckt att det fanns två typer av detta frimärke. Dessutom hade det tryckts på olika papper och vidare förekom flera tandningsvarianter. Här kan man notera att texten denna gång beledsagades av ett antal avbildningar av de aktuella frimärkena.

NFT publicerade 1928 artikeln "Användningen av höga frimärksvalörer". Här berättar Higlett om sina egna erfarenheter från tiden i Afrika. Frimärkena med mycket höga valörer användes oftast för fiskala ändamål eller för att betala höga telegramavgifter. Han berättar utförligt om det redan då extremt sällsynta frimärket med valören 20 shilling från Guldkusten, utgivet år 1889. Det fanns enbart på postkontoren i Cape Coast och Accra, varför han drar slutsatsen att behovet av denna valör var synnerligen obetydligt. Vid något tillfälle stal en "inföding" hela förrå-

Häftet "Colombia" utgavs 1923 i 36 exemplar.

det på postkontoret i Accra, varför man drog in frimärket och genast beställde en ny utgåva från England. Enligt tillgängliga uppgifter skulle enbart 39 exemplar ha sålts till allmänheten, en siffra som Higlett betvivlade. Hur som helst är frimärket den stora rariteten i Guldkustens frimärksutgivning.

Det var nog vännen Strandell som i allmänhet översatte texterna till svenska även om inte detta alltid framgår.

Higletts broschyrer

Idag kommer vi mest ihåg Higlett för hans många underhållande broschyrer i vilka han huvudsakligen kom med satiriska kommentarer om märkliga frimärksmotiv. Totalt blev det 64 broschyrer.

Av dessa broschyrer har två rent filatelistiskt innehåll. Den ena handlar om turkiska frimärken och den andra beskriver de 20 olika typerna av Colombias 3 centavos frimärke, utgivet 1918. Häftet framställdes i en upplaga av 36 exemplar och är illustrerat med 20 frimärken, ett för varje frimärkstyp.

Broschyrena brukar delas upp i två grupper: häften (booklets) och foldrar (leaflets). Häftena var inte sällan mycket omfattande och hade omslag medan foldrama bestod av fyra eller åtta sidor utan speciellt omslag. Totalt består den satiriska utgivningen av 42 foldrar och 20 häften.

Fred Melville var en engelsk frimärkskribent och en uppskattande läsare av Higletts skrifter. Han insåg tidigt att broschyrerna med tiden skulle bli riktiga samlarobjekt. År 1925 gav han därför ut en liten skrift med titeln "Bijou Bibliography". I den beskriver han de åtta foldrar och 12 häften som dittills kommit ut. Skriften är tryckt av Woods of Perth i exakt samma utförande som Higletts broschyrer. Det var för övrigt Woods som tryckte Higletts samtliga alster med undantag för de två första.

År 1997 utkom boken "Higlett Bijou Bibliography" av Gavin Fryer, en tidigare ordförande i The Royal Philatelic Society, London. Han har i decennier studerat Higletts broschyrer. Att samla dessa broschy-

rer är en minst sagt exklusiv sysselsättning eftersom upplagorna är små. De spreds över världen och antalet kompletta uppsättningar torde vara synnerligen begränsat. Fryers bibliografi ger samlarna en gedigen grund att stå på.

Det märkligaste är att alla broschyrerna illustrerades med riktiga frimärken. Totalt användes 194 olika frimärken från 75 olika länder och territorier. En komplett uppsättning av dessa frimärken har idag ett katalogvärde på runt 10.000 kr.

Pseudonymer

I allmänhet använde Higlett sitt eget namn som författare till broschyrerna men det finns flera exempel då han av olika orsaker valde att använda en pseudonym. Vanligast är namnförkortningen G.A.H. som figurerar i åtta olika foldrar.

Higlett lät framställa egna frimärken som klistrades in i "Shakespeare as a Stamp Collector".

Andra pseudonymer är John Gay, Junior, H, Himself, Holney Hatch, A. Whittier Longfellow, George Washington Junior och Wat Whitman. En del är riktigt vitsiga vilket ju också var Higletts avsikt.

Klassisk bildning

Av texterna framgår tydligt att Higlett hade en omfattande klassisk bildning. Det vimlar av referenser av litterär art. Höjdpunkten är kanske häftet "Shakespeare as a Stamp Collector" som gavs ut i april 1921 i en upplaga på 136 exemplar.

Häftet har ett stort antal Shakespearecitat, som man med viss fantasi kan associera med vår hobby. Exempel är ord som catalogue, hinges, stamps, proofs, essays och counterfeits. Texten förekommer i svensk översättning i juni/julinumret av *Nordisk Filateli* år 1986.

Higlett lät också framställa fyra frimärken i ljustryck från Shakespeares samling från Tudortiden. Här avbildas Henry VIII, Edward VI, Queen Mary och Elizabeth I. Valören är 1 penny och de är passande nog tryckta i svart färg för att påminna om "One Penny Black", världens första frimärke från 1840.

I fallet Shakespeare valde Higlett att låta trycka egna frimärken. Det var en metod som han använde flera gånger under sig skriftställarkarriär. Det finns påhittade frimärken från Gilbert & Ellis Islands, Kenya, Malta och inte minst Sverige.

Higletts svenska skrifter

Sverige var under många år ett av Higletts favoritområden. Strax före sin död gjorde han ett längre besök hos Strandell i Stockholm. Man kan förmoda att den filatelistiska debatten gick hög.

I Higletts rika produktion finns två broschyrer och fyra foldrar med svensk anknytning.

År 1924 kom det 20-sidiga häftet "Some Swedish Philatelic Portraits" i en upplaga på 60 exemplar. Det är illustrerat med 10 frimärken (varav två är Higletts egna varianter).

I "Some Swedish Philatelic Portraits" förekom detta "frimärke" som skulle föreställa den svenske kungen.

Detta är Higletts mest ambitiösa skrift om svenska frimärken. Det är utformat som en predikan och han jämför sig med de predikanter som aldrig kan komma till slutet av sina framställningar utan hela tiden hittar nya infallsvinklar. Han var tämligen nöjd med frimärkena som visar Oscar II och Gustaf V i profil. Han passar på att jämföra dessa motiv med några katastrofala misslyckanden från andra länder.

Higlett hade specialstuderat 3 öre Lilla Riksvapnet från 1920. Märkligt nog finns det med i häftet över svenska frimärksporträtt. Förutom originalet finns hans egen förbättrade variant med i ljustryck. Han hävdar att det nog skulle kunna tolkas som en avbildning av kung Gustaf V.

Han fortsätter med att beskriva det nordiska lejonet som figurerade på svenska frimärken med start 1920. Higlett förvånas över motivvalet eftersom lejon nog inte tillhör den svenska faunan. Det visade djuret beskrivs som giktbrutet och tydligt försöker lejonet bita sig i axeln, förmodligen med avsikt att bli av med plågande parasiter. Higlett menar att konstnären inte hade behövt vara så verklighetstrogen.

Författaren hade tydligen ett gott öga till Gustaf V. Efter ett närmare studium av typen Gustaf V profil vänster kunde han tveklöst konstatera att det egentligen rör sig om ett porträtt av Mr. Woodrow Wilson, Amerikas okrönte regent.

Gustav II Adolf på utgåvan från 1920 jämförs med den vällustige kejsaren Nero, en

man som excellerade i mord som en avancerad konstform. Higlett beklagar de svenska brevskrivarna som inte insåg vad de franke-
rade sina försändelser med.

År 1921 uppmärksammades Gustav Vasa med tre frimärken. De ansvariga från svenska postverket hade här inspirerats av ett frimärke från storsamlaren Ferraris legendariska samling. I den fanns ett utsökt ostämplat frimärke med valören 1 shekel, utgivet av den babyloniske kung Nebukadnessar för att ihågkomma alla hans gloriösa verk. Higlett har med ett exemplar av denna märkliga utgåva i sitt häfte och av detta framgår tydligt varifrån den svenske frimärkskonstnären fick sin inspiration. Häftet avslutas som sig bör med en epilög som illustreras med Gustaf V en face.

Samma år kom häftet "Awake at last" i en upplaga på 100 exemplar. Det omfattar åtta sidor och innehåller sex till åtta frimärken. Higlett var missnöjd med det nymornade brittiska lejonet på utgåvan från 1924 och jämför med andra lejon på frimärken. Här kommer Sverige med på ett hörn med sin lejonutgåva som var ett av Higletts många favoritfrimärken för ironiska kommentarer.

Trapping the Ultra-Violet Rays.

IN recent years medical science has had much to say about the inestimable value of the ultra-violet rays of light.

If we believed all that the scientists and doctors tell us, which, fortunately for ourselves, we do not, we might think that we could live without food or drink or clothing, provided that we had but an adequate supply of these beneficent rays.

What are these ultra-violet rays, and whence come they? They are invisible to the eye of the ordinary man. Even the spectroscope does not reveal them to him. The scientist knows that they are there all right, because he has a more fertile imagination than you or I.

Higlett hade sin egen tolkning av motivet på frimärket som utkom till Postsparbankens
50 - årsjubileum.

I samband med Världspostkongressen i Sverige år 1924 gav Sverige ut två omfattande frimärksserier. Higlett intresserade sig speciellt för ryttaren på UPU-utgåvan (Facitnr. 211-222) och skrev ett eget diktverk, inspirerad av den skotske 1700-talsskalden Robert Burns. Den fyrsidiga foldern döptes till "Tam O'Shanter's Ride" och är illustrerad med ett eller två frimärken. Burns versberättelse hette "Tam O'Shanter" och publicerades år 1791. Foldern kom 1924 och upplagan är okänd.

En tam o'shanter är för övrigt en typisk skotsk mössa med en halvklotsformad tofs. Den har fått sitt namn från Robert Burns mustiga diktverk. Det är dock inte någon sådan mössa som pryder postryttaren på det svenska UPU-märket.

År 1934 fyllde Postsparbanken 50 år vilket svenska postverket uppmärksammade med en serie frimärken redan i december 1933 (något som Higlett fann synnerligen lustigt). Motivet var enligt Higlett aningen obegripligt och dessutom omöjligt. Han skrev därför snabbt "Trapping the Ultra-Violet Rays", en åttasidig folder som trycktes i en upplaga på 108 exemplar. Den gavs ut 1933 och är illustrerad med två frimärken. I den ovan nämnda boken av Strandell finns Higletts text i svensk version.

Solen är som bekant en källa för ultraviolett strålning. Higlett berättar hur den svenska husmodern tar med sig en stekpanna ut i det fria för att samla in de ultraviolettera strålarna. När stekpannan är fylld tillagas sedan en välsmakande måltid. Tack vare denna idealiska föda har svenskarna blivit riktiga övermänniskor. Higlett nämner speciellt den mer än 70-årige svenska monarken som slår alla sina medtävlare i tennis.

Higlett förundras också över sättet som svenska kvinnor håller stekpannan för att fånga upp UV-strålarna. Deras långsmala händer är placerade längs ena sidan av pannan; trots detta lyckas de svenska husmödrarna hålla stekpannan upplyft tillräckligt länge för att fånga upp strålarna. Eftersom svenskarna livnär sig på dessa vitaminrika strålar blir det mycket pengar över i hushålls-

Who Saw Him Die?

GUSTAVUS ADOLPHUS, the Lion of the North, was killed at the battle of Lützen in 1632. In the National Museum at Stockholm there is a very fine and large picture of the king's death in the battle. A small part of the centre of this picture is reproduced as the design of the above stamp.

Historians state that no one noticed his death, but after the battle he was missing, and a search revealed his body among the slain on the battlefield. If this were correct, the picture would seem to be a piece of purely artistic imagination, for otherwise how could the scene be thus depicted? We need not remain in a quandary about it, for an explanation is given in a verse of the well-known English nursery rhyme of "Who killed Cock Robin?"

Who saw him die?
I, said the fly,
With my little eye
I saw him die.

If this small observer informed the artist, there remains no longer any mystery about

WHO SAW HIM DIE.

"Who saw him die?" handlar om motivet på Lützenfrimärkena från 1932.

kassorna. Dessa medel kan därför med fördel placeras i Postsparbanken.

Det andra frimärket i denna broschyr är återigen en valör ur serien Stående Lejon. Enligt Higlett har lejonet avstått från de välgörande ultraviolettera strålarna och därmed fått sitt bedrövliga utseende. Märket är mycket riktigt tryckt i violett färg. Av denna broschyr torde det finnas ett flertal i Sverige. Strandell fick nämligen ett antal som han distribuerade till svenska samlare.

Den fyrsidiga foldern "Incomparable Danae" kom 1934 och tar åter upp utgåvan till Postsparbanksjubileet (Facitnr. 238-239). Einar Forseths motiv är en allegorisk framställning av sparsamhet. Foldern är illustrerad med ett exemplar av postsparbanksfrimärket och upplagan är okänd, men torde ha varit mycket liten. I Higletts text handlar det mer om grekisk mytologi än om svensk sparsamhet.

År 1932 uppmärksammades 300-årsminnet av slaget vid Lützen med en frimärksutgåva. År 1938 gav Higlett ut en fyrsidig folder med en sida text och sex frimärken. Rubriken blev "Who saw him die?" Kanske tänkte han på den berömda dimman i Lützen? Även här är upplagan okänd.

Matematik av den högre skolan

Ibland använde sig Higlett av matematiska uträkningar för att bevisa sina teorier. Ett sådant räkneexempel förekommer i foldern som behandlar Columbus ankomst till Amerika:

$$1893 - 1492 = 400$$

USA uppmärksammade mycket riktigt fyrahundraårsminnet av Amerikas "upptäckt" med en pampig frimärksserie år 1893. Märkena gavs visserligen ut den 1 januari 1893 men det var trots allt alldeles för sent.

Foldern heter "Why Columbus Went West" och kom förmodligen 1937 i en okänd upplaga. Den är illustrerad med två fotografier av 3- och 4-centsvalörerna i USA:s Columbusserie från 1893. Gissningsvis insåg Higlett att det skulle vara för svårt och kanske även för dyrbart att hitta tillräckligt många ostämplade exemplar av dessa två frimärken.

Higlett skriver att de avbildade skeppen inte direkt liknar de som Columbus använde sig av utan att frimärkskonstnären varit aningen fantasifull. Han tycker sig återfinna exakt samma fartyg på de frimärken Costa Rica gav ut år 1936, tillägnade ön Coco, som lär ha varit ett paradiset för pirater. Efter närmare studium konstaterar Higlett att de tre avbildade segelfartygen är identiska med dem som avbildas på USA:s Columbusserie. Det är ett känt faktum att Columbus under sin första resa 1492 endast besökte den västindiska övärlden. Upptäckten av fastlandet kom betydligt senare men om man enligt Higlett får tro costaricanerna var detta inte fallet. Kanske hittade Columbus en tidig Panamakanal?

När vi nu uppmärksammar Higletts 150-årsdag här i årgång 2011 av *Postryttare* npassar säkert följande uträkning:

$$2011 - 1860 = 150$$

Man kan förmoda att Higlett i sin filatelistiska himmel roat betraktar uppmärksamheten kring ett alldeles unikt författarskap som än idag fångslar många frimärkssamlare.

Källor och litteratur

Fryer, Gavin,
Higlett Bijou Biography.
London 1997.

Melville, Fred J.,
The Higlett Booklets –
A Bijou Bibliography.
Perth 1925.

Menzinsky, Georg,
Sveriges Frimärken 1920-1941.
Meddelanden från Postmuseum 21.
Stockholm 1942.

Strandell, Nils,
I Filateliens Värld.
Stockholm 1948.

Svensk Filatelistisk Tidskrift.

Nordisk Filatelistisk Tidsskrift.

Nordisk Filateli.